

MÖTE Hírlevél

Magyar Ökológusok Tudományos Egyesülete
MBT Környezet- és Természetvédelmi Szakosztály
MBT Ökológiai Szakosztály

4. évfolyam 1. szám, 2009. október 29.

Egyesületi hírek

MÖTE közgyűlés

2009 augusztus 27-én tartottuk meg a Magyar Ökológusok Tudományos Egyesülete közgyűlését a 8. Magyar Ökológus Kongresszus részeként, amelynek fő programja az egyesület tisztújítása volt.

A leköszönő elnök beszámolt az egyesület elmúlt három évéről. A lezárult ciklus eredményei között megemlíthetjük a sikeres szereplést a British Ecological Society támogatási pályázatán, és hogy az egyesület nyitottabbá vált. Tagságunk létszáma az elmúlt három évben 25 új taggal bővült, így az egyesület tagjainak száma mára 96.

A közgyűlés a beszámolók után megválasztotta új tisztségviselőket a következő három évre, akik a következők:

Körmöczy László elnök (alapszabály szerint)
Tóthmérész Béla alelnök (alapszabály szerint)
Samu Ferenc alelnök (választott)
Botta-Dukát Zoltán elnökségi tag
Rózsa Lajos elnökségi tag
Molnár Gyula pénztáros
Márton Judit titkár

A MÖTE 2009. évi díjazottjai

Háromévenként kerül sor a MÖTE díjainak kiosztására, melyre az Ökológus Kongresszus méltó körülményeket teremt. Három kategóriában adtunk ki díjat elismerő oklevél kíséretében. A legrangosabb a *Magyar Ökológiáért* emlékérem, mellyel az ökológia tudományában kiemelkedő tevékenységet nyújtó, az ökológiáért hosszú idő óta fáradozó kollégánkat tüntetjük ki. Az emléklapet ebben az évben Vida Gábor akadémikus kapta meg.

Tartalomjegyzék

Egyesületi hírek	1
MÖTE közgyűlés	1
A MÖTE 2009. évi díjazottjai	1
Új ökológus doktorok	2
Elhunyt Tuba Zoltán tagtársunk	2
Események	3
8. Magyar Ökológus Kongresszus, Szeged	3
ISEM 2009, Québec City, Kanada, 2009. október 5-9.	4

EVS workshop Pécssett 2010-ben	5
Változások az MTA doktora fokozat megszerzéséhez szükséges feltételekben	5
Szemle	6
Izsák János és Szeidl László „Faj-abundancia eloszlás modellek”	6
Rozsomák szaporítási program a Szegedi Vadaskertben	6

Kiemelkedő szakmai teljesítmény elismerésére hoztuk létre a MÖTE Ifjúsági díját, melyet annak a fiatal kollégának adományozunk, aki kiemelkedő kutatásai révén kiváló cikkeket publikált rangos nemzetközi folyóiratokban. Erre a díjra Bókony Veronikát találtuk érdemesnek, aki kitartó munkájával rövid idő alatt jelentős nemzetközi ismertségre és elismertségre tett szert.

Az ökológia népszerűsítéséért járó díjat annak a személynek vagy szervezetnek adományozzuk, aki vagy amely szervezet a tudományos-népszerűsítő írások készítésével illetve kiadásával az ökológiai szemlélet terjesztéséhez hatékonyan hozzájárul. A díjat ebben az évben a BOCS Alapítvány internetes újságjának íteltük (<http://bocs.hu/>). Az alapítvány elnöke Simonyi Gyula, a díjat Simonyi Ágnes vette át.

A kitüntetetteknek szívből gratulálunk, és további sikereket kívánunk!

Új MTA doktorok az ökológia szakterületén

2009. június 3-án négy kollégánk vehette át az MTA doktori címet bizonyító oklevelét az Akadémián:

Ács Éva, MTA ÖBKI Magyar Dunakutató Állomás
Jordán Ferenc, MTA-MTM Állatökológiai Kutatócsoport

Lövei Gábor, Aarhus University Flakkebjerg Research Centre

Szentesi Árpád, ELTE Állatrendszertani és Ökológiai Tanszék

Gratulálunk, és további sikeres munkát kívánunk nekik!

Elhunyt Tuba Zoltán tagtársunk

Hosszú, súlyos betegség után 2009. július 4-én elhunyt Tuba Zoltán tagtársunk, a Szent István Egyetem Mezőgazdaság- és Környezettudományi Kara Növénytan és Ökofiziológiai Intézetének vezetője.

Tuba Zoltán 1951-ben Sátoraljaújhelyen született. Gimnáziumi tanulmányait Sárospatakon végezte. Mindvégig szoros kapcsolatot tartott Sárospatakkal és szűkebb pátriájával. Egyetemi diplomáját és egyetemi doktori oklevelét a szegedi József Attila Tudományegyetemen szerezte.

Pályáját 1978-ban az MTA Ökológiai és Botanikai Kutatóintézetében kezdte. 1985-től a GATE (ma SZIE) Növénytan és Növényélettani Tanszéken dolgozott egészen haláláig.

Kezdeti kutatásai a növénytársulások szupraindividuális pigmentszerkezetére irányultak, később érdeklődése a vízhiány növényökofiziológiai problémái felé fordult. Úttörő kutatásokat végzett kiszáradástűrő növények és társulásaik ökofiziológiája területén. Nevéhez fűződik az ún. poikiloklorofill kiszáradástűrési stratégia felfedezése. Feltárta az ilyen stratégiájú növények kiszáradás és újraeledés alatti folyamatait. Felderítette és értelmezte az eltérő kiszáradástűrési stratégiák ökológiai szerepét és jelentőségét.

Közép- és Kelet-Európában elsők között kezdte meg a globális klímaváltozás növényökológiai hatásainak kísérletes kutatását. Ennek érdekében 1993-ban létrehozott egy hosszú távú kísérletes növényökológiai kutatóállomást a *Világméretű változás és szárazföldi ökoszisztémák (Global Change and Terrestrial Ecosystems)* világprogram keretében.

Az ökofiziológiai kutatások mellett klasszikus botanikai megfigyeléseket is tett, számos tanulmányt írt a Bodroglak vegetációjáról, melynek eredményeit és a Bodroglak kultúrkincsének gyűjteményét utolsó munkájaként egy vaskos monográfiában adta közre.

Több akadémiai bizottság tagjaként illetve elnökeként aktív tudományos közéleti tevékenységet fejtett ki. Számos szakfolyóirat (Botanikai Közlemények, Acta Botanica Hungarica, Community Ecology, Journal of Crop Production) szerkesztőbizottságának is tagja volt.

110-nél több folyóiratcikk, 35 könyvfejezet, 38 egyéb tudományos munka szerzője.

Tuba Zoltánt július 17-én helyezték örök nyugalomra szeretett városában, Sárospatakon.

Szerdahelyi Tibor

Rendezvények

8. Magyar Ökológus Kongresszus, Szeged

Lezajlott Szegeden a magyar ökológusok legnagyobb tudományos rendezvénye, a Magyar Ökológus Kongresszus. Ez a rendezvény a nyolcadik volt a háromévente megrendezendő események sorában, és másodszer érkezett Szegedre. Az első kongresszusra 1988-ban Budapesten, az MTA Székházában került sor, melyet az MTA ÖBKI munkatársai rendeztek. A másodikkal, melyet az MTM Állattára rendezett, Keszthely adott otthont, 1991-ben. A sor így folytatódik: 1994 – Szeged (JATE), 1997 – Pécs (JPTE), 2000 – Debrecen (KLTE), 2003 – Gödöllő (SZIE), 2006 – Budapest (ELTE) és végül 2009 – Szeged (SZTE). A kongresszusok rendezése minden alkalommal az MTA Ökológiai Bizottságával szoros együttműködésben történt. A rendezők között megalakulása óta főszerepet játszik a Magyar Ökológusok Tudományos Egyesülete.

Az ökológus kongresszusok népszerűségét jelzik a részvételi statisztikák. Már az első kongresszus is a résztvevők nagy számát eredményezte – Budapesten 1988-ban 120 előadást és 103 posztert mutattak be. A résztvevők száma már akkor elérte a 300-at. A keszthelyi kongresszuson 209 résztvevő 169 prezentációt mutatott be. A harmadik kongresszuson, Szegeden ismét 200-nál több előadás-poszter és 350 résztvevő volt. Igen sok volt a résztvevők között a fiatal kolléga.

A 2009-ben Szegeden rendezett kongresszus statisztika adatai is megerősítik ezt a képet. A nyolcadik összefogóval 335 regisztrált résztvevő jelent meg. Több nem regisztrált érdeklődő is meglátogatta az eseményt, de az ő létszámukról nem rendelkezünk pontos adatokkal. A résztvevők számánál sokkal többet mond az elhangzott előadások és bemutatott poszterek száma. A kongresszus három napján 124 előadás hangzott el és 119 posztert mutattak be. Ezek a számok megfelelnek az utóbbi MÖK-események hasonló adatainak. A prezentációkat összeállító szerzők száma is magas volt. Összesen 503 szerző szerepel az Összefoglaló kötetben. Közülük sokan több anyagban is társszerzők. A Kongresszus kivonatait tartalmazó kötet a <http://www.ecology.hu/mok2009/> honlapról letölthető.

A 8. MÖK a kialakult hagyományokat többnyire követte, de néhány változást is tapasztalhattunk a kor követelményeinek megfelelően. Talán a legnagyobb változtatás az volt, hogy az Összefoglalók csak elektronikus formában jelentek meg, melynek

elsősorban természetvédelmi és részben anyagi okai vannak.

A hagyományok megtartását a szekciók kialakításában is láthatjuk. A szupraindividuális biológia legtöbb területét lefedte a 15 szekció, melyek elnevezésével korábban is találkozhattunk (A klímaváltozás hatása populációkra és közösségekre, Alkalmazott ökológia, Állatpopulációk ökológiája, Hidrobiológia, Mikrobiális ökológia, Növényi ökofiziológia, Növényközösségek ökológiája, Szociobiológia, Tájléptékű ökológia, Természetvédelmi ökológia, Viselkedés-ökológia). Új szekció volt az Elméleti ökológia, a Humánökológia és a Populációgenetika és filogeográfia.

A kongresszus támogatóit külön köszönet illeti. Legnagyobb támogatónk a Nemzeti Kutatási és Technológiai Hivatal Mecenatúra pályázata volt. Ugyancsak jelentős összeggel támogatta rendezvényünket a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium. A támogatások igen pozitív hatásaként a résztvevők között jelentős számú fiatal kollégát üdvözölhettünk, akiknek kedvezményes díjú részvételt tudtunk biztosítani. Vendégeink mintegy egyharmada volt graduális vagy doktorandusz hallgató, akik közül sokan mutatták be kutatási eredményeiket.

Lassan már hagyománnyá válik a MÖK-ön is a poszterverseny, melyre graduális vagy PhD hallgatók jelentkezhetnek. A kiállított poszterek mintegy felét nevezték be a versenyre, melyet szakavatott zsűri értékelt (a zsűri elnöke Bakonyi Gábor volt, Botta-Dukát Zoltán és Rózsa Lajos segítették munkáját). Sok szempont alapján értékelve a posztereket az alábbiakat díjazták (a kiemelték között további sorrendet nem állapítottunk meg, a felsorolás a szerzők betűrendes névsora alapján történt, és az első szerző kapta a jutalmat):

Harmati Mária, Dürög Hajnalka, Gallé László: Hangyaközösségek szerkezete egy heteromorf élőhelyen

Kemencei Zita, Sólymos Péter, Pál-Gergely Barna, Farkas Roland, Vilisics Ferenc, Hornung Erzsébet: Csigafajok élő egyedszámának modellezése üres héjak alapján

Lipták Pál István, Putnoki Bálint, Lendvai Ádám Zoltán: Konzisztens egyedi különbségek a hullámos papagájok szociális táplálkozási stratégiaválasztásában

Varga Csaba, Bozsó Miklós, Gallé Róbert, Torma Attila, Varga Márk: Ízeltlábú közösségek szerkezete dél-alföldi gyepeken

Második alkalommal került sor a Magyar Ökológusok Tudományos Egyesülete által alapított díjnak a Kongresszuson történő átadására (korábban a közgyűlés alkalmával volt a díjak átadása). Három díjat adományoztunk arra érdemes személyeknek. A legrangosabb ezek sorában a *Magyar Ökológiáért Emlékérem*, melyet idén Vida Gábor akadémikus kapott meg az ökológiában és az ökológiáért végzett sok évtizedes tevékenységéért. A MÖTE *Ifjúsági Díj*-át Bókony Veronikának ítélte az elnökség az elmúlt években született kimagasló színvonalú és mennyiségű tudományos közleményeiért. Az *ökológia népszerűsítéséért* díjat a BOCS Alapítvány vehette át az elektronikus újságukban rendszeresen megjelenő ökológiai témájú írások közzétételéért.

A Kongresszus keretében átadott díjak mellett egy rendkívüli díjazásra is sor került. A Növénybiológiai Társaság által alapított Farkas Gábor-díjat ebben az évben posztumusz ítelték oda Tuba Zoltánnak, aki egyesületünknek is tagja volt. Ennek a díjnak az átadásához is méltó keretet nyújtott kongresszusunk.

A kongresszuson négy meghívott plenáris előadó volt. A négy előadó az elhangzás sorrendjében a következő volt: *Samu Ferenc*, aki az elmúlt évben szerezte meg az MTA doktora címet, *Bartha Sán-*

dor, aki idén a Juhász-Nagy Pál-díjban részesült, *Bókony Veronika*, aki a MÖTE Ifjúsági díját kapta és *Molnár Zsolt*, aki Zólyomi Bálint-díjat vehetett át.

Körmöczy László

ISEM 2009, Québec City, Kanada, 2009. október 5-9.

Az ISEM (International Society for Ecological Modelling) konferenciáit általában két évente rendezik meg, a legutóbbi Triesztben volt 2007 novemberében (5 magyar résztvevővel). Az akkori 450 résztvevőből mostanra 250 maradt, a magyarokból pedig 2. A szerényebb érdeklődés szerencsére a minőségben nem érződött.

A konferencia nyitásként Sven Erik Jörgensen, az ISEM Elnöke átnyújtotta a szervezet hagyományteremtő céllal létrehozott ifjúsági díját. Húsz jelentkező közül kellett győztest választani. 40 évesnél fiatalabb szerzők pályázhattak, az *Ecological Modelling* folyóiratban 2008-ban megjelent cikkel. Az ifjúsági díjat Maria Conceição Pessoa kapta (Sao Paulo, Brazília) a „Simulation of red gum lerp psyllid *Glycaspis brimblecombei* population dynamics to develop a strategy for biological control by the parasitoid *Psyllaephagus bliteus*” című munkájáért.

Az Ecological Modelling új főszerkesztője, Brian Fath (University of Georgia), beszámolt az ISEM-hez egyébként erősen kötődő újság tavalyi publikációs statisztikáiról, melyből kiderült, hogy a kéziratok 39%-át elutasítják, tehát erősödik a publikációs verseny ennél a lapnál is. A szerzők között nagyon erős az amerikai (USA), kanadai és német dominancia. Buzdítják az európai, különösen a fiatal kollégákat is a kéziratok benyújtására. Ezt szolgálja a díj is. Kiderült, hogy az Elsevier Kiadó egyik büszkesége a lap.

A konferencia tetemes részét, szokás szerint, a georgiai hálózatelemzők uralták. Ez az iskola a Patten-féle *environ* iskola. Kicsit belterjes, mégis üdítő színfoltot jelent a manapság mindent elözönlő hálózatelemző divatemberek tengerében. Számukra a modellezés nem cél, hanem eszköz.

A konferencián Jörgensen és Patten mellett megjelent DeAngelis és Shugart is. A kiváló színvonalú plenáris előadások harminc percesek voltak; a jóból is megárt a sok.

Több szimpóziumot is remek hangulatban vezettek le az elnökök, e téren leginkább talán Tarzan Legovič, a horvát ökológia frontembere vitézkedett. A hazai kutatók, azaz a kanadaiak szerencsére nem telepedtek rá a rendezvényre, sokuk józanul a

poszter-szekcióban szerepelt (53 poszter volt összesen).

A konferencia legjellegzetesebb negatívuma talán a kevés jelentkező mellett a sok elmaradt előadás és ebből fakadóan a sok foghíjas szekcióprogram volt. Éppen az egyik magyar résztvevő, Vasas Vera járt úgy, hogy sem előtte, sem utána nem tartották meg az előadást. Mindenestre furcsa helyzet.

A modellezők konferenciáinak érdekessége, hogy széles spektrumban változtatják egymást a merőben eltérő témák. Csak győzzön az ember váltani mangrovéről nőstény lepkékre vagy kanadai erdőkről koreai vízierőművekre.

A banketten szépen felköszöntötték Sven Jörgensent, az Ecological Modelling alapító (1975), örökös tiszteletbeli főszerkesztőjét, valamint az ISEM alapító elnökét. Mivel éppen átadja ezen tisztségeit, Bernard Patten segített neki feleleveníteni az elmúlt harminc év legviccesebb eseményeit.

Érdeemes odafigyelni az ISEM rendezvényeire (különösen a fiataloknak, pláne Európában), érdemes cikket benyújtani az Ecological Modelling folyóirathoz és érdemes pályázni vele az ifjúsági díjra! Nincs kizárva, hogy valahol nagyon közel lesz a következő, 2011-es konferencia megtartva.

Az ISEM és a konferencia honlapja: <http://www.isemna.org>

Jordán Ferenc

EVS Workshop Pécssett 2010-ben

Az IAVS (International Association of Vegetation Science) European Vegetation Survey (EVS) nevű munkacsoportja évente rendez workshopokat, amelyek sorában a következőt 2010 májusában Pécssett rendezzi meg a PTE Növényntani Tanszéke és az MTA ÖBKI. Az EVS munkacsoport célja a növénycönológia modern irányainak ápolása, és végső soron egy egész Európát lefedő társulástani szintézis megalkotása. A jövő évi workshop fő témája a flóra, a vegetáció, az abiotikus környezet és a tájhasználat összefüggéseinek vizsgálata durva léptékben, elsősorban adatbázisok összekapcsolt elemzésével. A konferencia hagyományainak megfelelően idén is lesz két további kiemelt téma: a folyók és árterek vegetációja, illetve az ökológiai indikátorszámok használatának kérdései. Előadásokat csak ezekben a témákban várnak a szervezők, de a poszter szekcióban más cönológiai tárgyú eredmények is bemutatathatók.

A konferenciával kapcsolatos részletek elérhetők a www.botanika.hu/evs2010 honlapon.

Botta-Dukát Zoltán

Változások az MTA doktora fokozat megszerzéséhez szükséges feltételekben

Az MTA doktora tudományos cím annak adományozható, többek között, aki tudományszakának mértékadó hazai és nemzetközi körei előtt ismert, kiemelkedő tudományos kutatói munkásságot fejt ki, és aki részt vesz a hazai tudományos közéletben. Ennek meghatározása mindig számos problémát vet fel és indulatos vitákat gerjeszt. Az MTA Biológiai Tudományok Osztálya három területen is legalább egy minimum teljesítmény elérését tekinti feltételnek a cím megszerzéséhez. Ugyanakkor a minimumfeltételek teljesítése nem jelent automatikus cím odaítélést. A három terület az alábbiak: tudományos „output”, elsősorban tudományos közlemények száma és impakt faktora tekintetében. A tudományos visszhang, melyet a citációk számával lehet becsülni. És végül az iskolateremtő képesség. Az osztály kétféle minimum követelmény rendszert szabott meg, egyet az infra-, egyet a szuprabiológia művelőinek. A szupra követelmények az alábbiak:

Közlemények száma: 25

A közlemények összesített impakt faktora: 15

Azoknak a közleményeknek az összesített impakt faktora, melyekben a pályázó első vagy utolsó szerző: 7,5

Azoknak a közleményeknek az összesített impakt faktora, melyeket a disszertáció tárgyal: 7,5

Pályázó összes publikációjára kapott független idézetek száma: 250

Ugyanakkor korlátozottan, de lehetőség nyílik tézises dolgozat beadására is. A Biológiai osztály a rövid, „tézises” értekezést csak abban az esetben tartja indokoltnak, ha az alapjául szolgáló munka kiemelkedő jelentőségű, az azokból született közlemények jelentős nemzetközi visszhangot váltottak ki, ezért a tézises eljárás esetén a minimum kritériumok esetén szigorúbbak a feltételek:

Közlemények száma: 25

A közlemények összesített impakt faktora: 20

Azoknak a közleményeknek az összesített impakt faktora, melyekben pályázó első vagy utolsó szerző: 10

Azoknak a közleményeknek az összesített impakt faktora, melyeket az értekezés tárgyal: 10

Pályázó összes publikációjára kapott független idézetek száma: 300

Az MTA Doktori Tanácsa azon dolgozik, hogy elkészüljön egy online pályázati rendszer a doktori pályázatok fogadására és kezelésére. További információ: http://www.mta.hu/fileadmin/2009/05/doktori_szabalyzat.pdf

Báldi András
az ökológia és a természetvédelmi biológia
doktor képviselője

Szemle

Izsák János és Szeidl László „Faj-abundancia eloszlás modellek”

Megjelent Izsák János és Szeidl László *Faj-abundancia eloszlás modellek* című monográfiája, amelynek megjelenését a Nest - Új Európai Iskola az Elméleti Biológiáért és Ökológiáért Alapítvány is támogatta.

A kvantitatív ökológia módszertani lehetőségei az utóbbi időben a környezetbiológia és a környezetvédelem művelőinek látókörébe kerültek. A vonatkozó tárgyú szakkönyvek megjelentetése nagyon is időszerű, és ezek közé tartozik ez a munka is, amely igen magas szakmai színvonalon íródott, didaktikailag jól felépített, és tematikailag mindenképpen hézagpótló szerepet tölthet be az ökológusok, oktatók, a biológia eredményei iránt érdeklődő matematikusok, valamint az egyetemek és főiskolák hallgatói számára egyaránt.

A könyv anyaga sok évi egyeztetés, együttes munka után készült el. Az egyik szerző több évtizede foglalkozik faj-abundancia modellekkel (Izsák János), a másik szerzőnek közvetlen szakterülete a sztochasztikus folyamatok elmélete, valamint egyes, a jelen műben is szereplő speciális eloszlásfüggvények tulajdonságainak kutatása (Szeidl László).

Vanicsek László

Rozsomák szaporítási program a Szegedi Vadasparkban

A Szegedi Vadaspark 2007. márciusa óta büszkélkedhet az észak hiénájának is nevezett legnagyobb testű menyétfélével, a rozsomákkal. A faj egyed-száma az utóbbi évtizedekben rohamosan csökken a vadászat és az emberi tudatlanság miatt. Elterjedt hiedelem, hogy a rozsomák könnyörtelenül agresszív állat. Igen csekély információ áll rendelkezésünkre erről a fajról. Szerencsére az állatkertek összefogtak és megalapították az európai fajmegmentési

programot (EEP), melynek célja a kipusztulás szélén álló fajok megmentése, genetikai állományuk javításával és szabadba való visszaengedésükkel.

Magyarországon egyedül a Szegedi Vadasparkban található meg a tundra és tajga egyik legtitkosabb ragadozója, a rozsomák (*Gulo gulo*). Rejtőzködő életmódja miatt igen keveset tudunk róla. Zömök testalkatú, bundája tömött, sötétbarna színű, hátán jellegzetes, világosabb színű félkörös sáv figyelhető meg. A hím 60-70 cm hosszú, farka 12-15 cm, súlya akár 22-30 kg-ot is nyomhat. A nőstény 10-15%-kal kisebb, súlya 30-33%-kal kevesebb a hímnél. Magányos életmódot folytatnak, csupán a párzás időszakában élnek rövid ideig kötelékben. A szezonális környezethez való adaptáció során indukált ovuláció kifejllesztésével próbálják a nőstények áthidalni a párválasztás nehézségeit. A hímek érdekes módon nem harcolnak a nőstény megtartásáért, mivel ezzel plusz energiavesztést halmozónának fel, inkább a „szeretkezz ne háborúzz” elvét követik. A nőstények is igyekeznek minél több hímmel párosodni. A párzási időszak egy éhínséges időszakot követően májusban van. A nőstény 9 hónap után februárban hozza világra 2-4 utódját. A kölyköket két éves korukig neveli, majd önállóvá válnak. Az ivarérettséget három éves korban érik el. Az állatok akár 2000 km²-t is bejárhatnak. Aktivitásuk nem

bontható le nappalra és éjszakára, néhány órás pihe-
nés után folytatják tevékenységüket.

A rozsomáknak két alfaja ismert, az észak-ame-
rikai (*Gulo gulo luscus*) és az eurázsiai rozsomák
(*Gulo gulo gulo*). Sokáig külön fajként jegyezték,
de már régóta alfajként tartják számon őket. Elterje-
dési területük az egész északi-félgömbre kiterjedt,
de mára számuk jelentősen csökkent rossz hírnevük
és vadászatuk miatt. Sokan úgy tartják, hogy étvá-
gya csillapíthatatlan, és mindenre rátámad, amivel
találkozik. Tény, hogy a szélsőséges körülmények
közötti életmód agresszivitást vált ki az állatokból a
túlélés érdekében. Vadászok feljegyzései szerint
egy feldühödött és sarokba szorított rozsomák akár
tizenkét kutyával is képes végezni, ha pedig éhes
nincs olyan rejtekhely, ahol ne találna meg az élel-
met. Szűkösebb időszakban hús helyett gyümölcs-
csel, bogyóval és döggel is beéri.

Az emberek terjeszkedésével jelentősen csökken
az élőhelye. Az élőhely minősége és az intenzív va-
dászat miatt a faj fennmaradása komoly veszélybe
került. A populációk egyre jobban elszigetelődnek
egymástól, genetikai sokféleségük lecsökken, a ki-
pusztulás szélére kerültek, ezért a Vörös listán kiér-
demelte a veszélyeztetett faj címet. A rozsomák
ezen kívül szerepel az európai fajmegmentési prog-
ramban (EEP) is, melynek célja az állatkertek ré-
szére történő vadbefogás csökkentése, a genetikai
állomány javítása és esetleges természetbe való
visszatelepítés.

A Szegedi Vadasparkba 2007. márciusában ke-
rült egy hím és egy nőstény rozsomák. A hat éves
nőstény Helga Sababurg-ból, a hím Narvict

Magdeburg-ból érkezett, és most éri el az ivarérett
kort. A következő években vizsgálni fogjuk, hogy
fogságban ezek a magányos állatok képesek-e egy-
mást egy kifutóban tolerálni anélkül, hogy fizikai
állapotuk romlana, meg tudják-e osztani a területet,
és szaporodnak-e mesterséges körülmények között.

Heti 3-4 alkalommal figyeljük a rozsomákok
aktivitását, a területhasználatát és az egymással
szembeni viselkedésformákat. Fél órás bontásban
rögzítjük az adatokat. A területhasználatot a kifutó-
ban lévő tartózkodási helyükkel jellemezzük. Az
aktivitást a kifutóban lévő mozgás alapján tudjuk
becsülni. Az egymással szembeni szociális viselke-
désforma főként a nőstény esetében érdekes.
Stressz-szint becslést végzünk, rögzítjük a nőstény
védekező viselkedésformáit (hörgés, behódolás a
hím felé). Mindkét állat estében feljegyezzük az
ivarzásra utaló jeleket. A vizsgálatokat ürülékből
vett hormonvizsgálatokkal, pontosabb stressz szint
méréssel tervezzük kiegészíteni. Eredményeinkkel a
rozsomák fogságban történő szaporodásához szeret-
nénk az optimális körülményeket megtalálni.

A világon eddig kevés helyen sikerült elérni a
rozsomák fogságban történő szaporodását. A Sze-
gedi Vadasparkban történő szaporodás sikere nagy
lépés lenne a rozsomák megismerése és az embe-
rekkel való megismertetése felé, ami a faj meg-
mentésének szempontjából is fontos.

*Tóth Petra és Varga Zsolt,
SZTE Ökológia Tanszék
holimion.petra@gmail.com*

A MÖTE Hírlevelet Kiadja a Magyar Ökológusok Tudományos Egyesülete (6726 Szeged, Közép fasor 52.,
levelezési cím: 6701 Szeged, Pf. 51, <http://www.ecology.hu>).

Főszerkesztő: Körmöczy László (MÖTE elnök, e-mail: kormoczi@bio.u-szeged.hu).

A MÖTE-vel és a hazai ökológiai közélettel kapcsolatos híreket, rendezvény ismertetéseket, könyvszemlé-
ket, rövidebb-hosszabb tanulmányokat e-mail mellékletként a főszerkesztőnek kérjük eljuttatni.

Minden beérkezett kéziratot stilisztikai és szakmai szempontból lektoráltatunk. A kéziratok megjelenéséről a
főszerkesztő dönt. A Hírlevéllel kapcsolatos észrevételeiket a szerkesztőknek címezzék.